

© Dimitar Kraev

Milen Ruskov – Bulgaria

Възвишение (2011)

Summit

Publishing House **Janet 45**

Biography

Milen Ruskov (b.1966) is a Bulgarian writer and translator living in Sofia. He graduated in Bulgarian philology at Sofia University in 1995. After that, he was a PhD student in linguistics at the Bulgarian Academy of Sciences. Since 2001, he has worked as a freelance translator from English for various publishers.

He has written three novels: *Summit* (2011) was awarded the Golden Century Award from the Bulgarian Ministry of Culture, the Hristo G. Danov National Award for fiction, and the Elias Canetti Award for fiction. *Thrown into Nature* (2008), about the introduction of tobacco to Europe by the Spanish physician doctor Nicolas Monardes of Seville, was awarded the Bulgarian Novel of the Year Prize. And *Little Encyclopaedia of Mysteries* (2004) tells the story of some European occult traditions of the Renaissance and was awarded the Bulgarian Prize for Debut Fiction.

Synopsis

In Turkish-ruled Bulgaria, year 1872, a feverish period of revolutionary committees, raids on Turkish cash-convoys, brigand freedom fighters and a quest for knowledge and identity, known in history as the Bulgarian Revival. The pretentious pomp of revolutionary ideals is filtered through the consciousness of two lads, the earnest semi-educated Gicho and his credulous kleptomaniac companion Assen. They set out armed with guns and books from the town of Kotel to join a band of brigand-revolutionaries in the mountains. Their characters reflect a mixture of down to earth brigand ruthlessness and revolutionary idealism, while their adventures form a rich comic pageant, enlivened by Gicho's well-meaning attempts to educate his companion.

The narrative is conveyed in Gicho's words – a rich, crude Renaissance language which demands to be read out loud. His character combines a modern curiosity about the wider world with traditional peasant instincts. The resulting internal conflict is comic and revelatory in turns. The novel daringly blows away all the patriotic clichés normally associated with this serious subject, without underestimating the desperate heroism of the times.

Възвишение

Milen Ruskov

На следващия ден в град К. отседнахме в хана да ся наспим. А там, брате, един френец. Кой го знай тоз френец какъв вятър го е запилял насам. Ханджията разправя, че бил някой си инджинерин. Гледам го френецът – един строен такъв человек, с европейски опнати дрехи, сако сложил дълго доколени, на врат му боямба (вратовръзка) златочерна на раета, бомбе си в ръка държи, панталони му и те на раета сивочерни, чепички му лъщят на слънцето. Брате! Изискана работа! Красиво е да си европеец, туй ще ви река! Като го гледам така, и на мен бая ми ся поревна – викам си, желал бих и аз туй да ся обличам, да ся издокарам туй, като человек сред човеците, а не като азиатский някой поданник, Абдул Азизу грозний подо-печник. Ех, рекох си, живот е несправедлив.

Аз ся осведомих и наинформирах (как ся туй зове по французки), че тоз френец работел за аустрийската так називаема железница, проверявал откъде може тя да мине. Ноця знам ли го що прави, но деня ходи да обикаля околние пространства, проучваеики земемерно, откъде, как разправят тукашни местни хора селяци, ще минава так називаемата железница. Аз таквоз нещо никогаш не съм виждал. За Асенчо хич даже не ма и питай. Ш'та шамаросам, заде ми задаваш глупави въпроси и ми ценно революционно време губиш. Ибах та! Мисли малко!

Та значи тоз французой, за кой ви ся издума отгоре, ся помещава на вторий кат при нас, в отсрещний край на пътеката. И гледай Съдба как разпореди, че като ся

напахме ний с Асенча, ставам аз в ранния следобед и отидох долу на двора да пия вода от чешмата и да зема нещо от гостилницата, и го гледам френеца насреща ми, прибира ся чияка и като ся разминавахме, дружески ми кимна и бомбе си от глава надигна. Аз ся след няколко стъпки бързо врътнах да видя где ще отиде, и го видях че ся качва по стълбите и после чух врата да ся затвара – явно си в стая отишъл. Аче ся замислих и отидох, та пих вода, и като ся връщах, заслушах ся тъй пред вратата му да видим дали ще чуя нещо – тишина, брате, чиякът спили, кой го знай. Като ся прибрах в наша си одая, рекох на Асенчо:

– Асенчо – рекох, – иди, братко, долу и запрегни Дяда Ювана, да сме готови немедленно да тръгнем.

– Защо? – учуди ся Асенчо.

– Бе – викам – действуй, не рассуждай! После ш’ти обяснявам.

– Ама защо? – кай.

Та ся принудих да му обясня. Той слезе долу, пък аз ся замислих за френеца. Гледай къде го Съдба зафърлила. Железници да прокарва. Инджинерин человек! Туй не е проста работа. Аз железница може да не съм виждал, но съм чувал какво тя представлява. Железний, кай, кон прогреса! Бре, ибах ва! Тоз ми мяза на человек, що би яздил железний кон. Язди, и с бомбе си народ поздравява.

А ей ти го прочия и Асенчо, що нашый кон язди, върна ся и вика: „Готово”, кай. Аз минах един път по пътеката, като ся заслушах пред вратите дали ще чуя някакво движение вътре, да видим хора дали има, но нищо не чух. По дължко ся застоях пред вратата на френеца и там нещо

чух, някакво движение ми ся счу, ил' затварянето на някоя си вратничка на долап, такова някакво нещо.

После ся върнах, зех другаря си Колта и другите си багажи и с бърза стъпка с Асенчо влязохме в стаята на френеца. Ти си представяш, че той бая ся изненада. Стои в средата на одаята и ни гледа учудено. Аз отидох, та го фанах приятелски за лакътят.

– Дай – викам, – друже, туй сако. И бомбе някое, ако имаш.

А той ся дърпа и говори нещо, но не можеш му разбра. На французки нещо. Нещо като „жужу-мужу, жуа-муа, он-бон”. Но една дума му ясно разбрах – „терибль, терибль”. Не знам що ще рече. Ще видя после в речника на Богоров. Но мисълта ми е – не му ся разбира, европейский человек. Аз си дръпнах кесията и извадих от нея една жълтица, като му обясних, доколкото можах, че повече не можем му даде, защо тия пари ни трябат за революцията. И като казах това, подадох му жълтицата и зех да му свалям сакото. А той:

– Он-бон – нещо, – жуа-муа – и бърка в кесията, още жълтици иска.

– Е, не – викам, – ще прощаваш, но повече не можем ти даде. Туй е за нашта революция. – И ся надигнах към него, приближих си главата до него, белким ма разбере, и му викам: – Революция, революция.

А той пак:

– Терибль, терибль.

– Аче туй нали е френцуска дума, и нея ли не разбираш? – разперих ръце аз. – В чудо ся видях от тебе, братко!

И тогаз мен ма осени тая, да не кажа, блестяща мисъл, и викам на Асенча:

– Я дай „Старината”!

А и на него бързо му сече пипето и ся веднага сети, че аз имам под вид списанието на Раковскога, „Българската старина”, чийто единът брой аз си носех в торбата. И бръкна Асенчо, та ми го даде. А аз го отворих в самото начало, дето е уводът, и показах на френеца онуй място, където пише:

„Ето що говори о тому един учен:

La philosophie Indienne est tellement vaste, que tous les systèmes de philosophie s’y rencontrent, qu’elle forme un monde philosophique, et qu’on peut dire à la lettre que l’histoire de la philosophie de l’Inde est un abrégé de l’histoire entière de la philosophie.”

А туй ще рече, както отдолу ся е пояснило:

„Индийското мъдрословие е толкова обширно, штото сичките системи мъдрословия ся срещат в него; то съставля един цял свят мъдрословия и можи ся каза буквально, чи повестността Индийскога мъдрословия е едно съкращение на цялата повестност мъдрословия.”

Ей туй му показах на френеца, на неговия си язык хем написано, и не е нещо страшно, да речеш, ами за мъдрословието мисъл, а той ма гледа, като че ли е кон с три крака видял, или не знам си що. Аз му викам:

– Ний с добро идим, разбираш ли? Разбираш ли? Хабер алмак?

А той само маха с ръка и нещо бързо-бързо блещореве, жуа-муа, не знам що си, че зе и да ся дърпа да излиза, та аз трябаше да го придържам за ревера.

– Ей – викам му на Асенча, – ний сме попаднали на най тъпия френец в цяло Френско.

А Асенчо вика:

– Ох – кай, – с тоз чияк не можем са разбра. Поради язиците голяма разлика има и полное недоумение.

Но мен вече ми узря мисълта и му рекох:

– Ще зема – викам – да го чукна по главата с тъпото на пищовът, че да ся свърши работата. Той иначе не ни разбира, чиякът.

А през туй време френецът бърка в кесията и си сочи сакото и нещо говори – он-мон, туй-онуй.

Е, пресегнах ся аз и го чукнах с приклада по челото, като внимавах да го не нараня, а той ся дръпна назад и изпищя нещо, но не падна, понеже твърде леко го бях ударил. Наложих ся втори път да го чукна, вече по ячко, и той падна на земята в безсъзнание, като чувал някой. А Асенчо ся наведе над него, разглежда го и вика:

– Бачо Гичо, ти да го не повреди чияка? Нидей тый!

– Нищо му няма! – викам. – Туй е европейски чияк. Ще ся оправи той. Но иначе немаше как да ся разберем с него, нали виждаш. Ще полежи тый и ще ся оправи.

Не че бях чак пък съвсем сигурен, но какво да река?

После ний свалихме на френеца сакото, панталонките с раетата свалихме, а тоже ризата. Боямбата и бомбето видях на една окачалка провесени, та ги зех и тях. Накрая и чепичките свалихме. Другите неща как да е, панталоните

като ся леко подгънат, направо ми лепват, га че ли някой терзия ги е нарочно за мен по мярка правил, обаче обувките му на мене са ми леко големшки, и туй то. Чияляк малко по едър от нас пада. Туй е тъй, защо е той от германските народи. Те са едри хора, снажни и левенти.

– Тук ний нещо ще трябва да сложим – викам му на Асенчо,
– да запълниме петите.

Той зе да ся оглежда, горкий, па изведнаж лице му светна, и вика:

– Дай да изтръбушиме възглавниците, па да пълниме.

Ний зехме по една възглавница и ги изтръбушихме, но после аз ся сетих, та му викам „Бе защо са ни на нас две, тя и една стига”, и едната я оставихме настрани, а от другата зехме перушина и напълнихме тъй-тъй където трябва, и ми лепнаха тия чепици като изляти направо!

После аз ся поколебах малко, пък оставих две жълтици на масичката. Ибах та, туй са двесте гроша! Ако не стигат за сичките тез дрехи, то почти за сичките сигур стигат. Иначе ще значи, че не мож' да ся ти пазариш. А като не можеш да ся пазариш, къде си в тоз свят тръгнал! Пък трябва и да ся има под вид, че туй са носени дрехи, употребени. Двесте гроша може и в повече да дойдат била. Но хайде, от мен да мине, и да е жив и здрав Араба-Конашкий проход.

Освен туй и мои си дрехи внимателно сгънах, та оставих, ако няма що да облече той на първо време, макар че никак не ми ся вярва той да няма друг чифт дрехи. Но все пак, че знае ли чияляк. Да не ходи по вътрешни гащи из улиците. Само кундурите си задържах и навуцата, ако ми трябват за Балкана, едно-друго.

После го погледнах тъй френеца, един вид да ся на ум с него сбогувам, а той си лежи в безсъзнание, уста си леко отворил, га че ли спи като бебе невинно, но сърдце му тупка, как аз на шия му проверих, ще ся оправи.

– Е – рекох, – ако има нещо, прощавай!

– Ако има нещо, няма нищо – обади ся и Асенчо.

След туй ний вече излязохме от там.

Summit

Milen Ruskov

Translated from the Bulgarian by Christopher Buxton

Context: The novel is set in 1872. Revolutionary committees have been set up throughout Bulgarian lands to prepare the people for revolution against their Turkish oppressors. It is a time of passionate self-education – known in history as the Bulgarian Revival. Two lads, Gicho and Assen, armed with guns and books, set out from Kotel to join a band of brigand-revolutionaries in the mountains. Their characters reflect a mixture of down to earth ruthlessness and idealism. Their waves of extreme optimism and pessimism speak to an ambivalent contemporary Bulgarian consciousness – resulting from still feeling exiled on the outskirts of Europe.

Next day in the town of K. we were stopping at an inn to sleep. And there's a Frenchie there, boys. Who can tell what wind has blown him here? The innkeeper makes out he's some kind of engineer. I give the Frenchie the once over – he's a well-made bloke, with proper European clothes, a long coat to his knees, and a tie round his neck, striped gold and black, he's carryin' a bowler hat in his hand, his trousers are pinstriped in silver and grey, his shoes are shining like the sun. Friends! It's real elegance! It's not half fine being a European – I tell you truly. When I'm looking at him, like this, my eyes are hanging out – I say to myself, I'd like to be dressed like him, up to the nines, so I'd come out looking like a human being in front of other human beings, not like some grubby oriental vassal, ruled by Abdul Aziz the Sultan. A-ah, I say to myself, life's not fair.

I learnt – or informed myself as they say in French lingo – that this Frenchie worked for the so-called Austrian Railways, finding out where they could push out the line. I don't know what he does at night, but by day he's going round all the surrounding districts, finding out the lie of the land, for

the long-awaited railway line. I have never seen such a thing in my life. And don't even ask about Assen. I'll slap you for asking me stupid questions and wasting my valuable revolutionary time. Don't you have a head on your shoulders? Then use it, man!

And so this Frenchie that I was telling you about, is rooming on the top floor, same as us, on the other side of the corridor. And look how Fate sets things up that after we slept, me and Assen, I go to the yard to drink water and get something from the saddle bag and I see the Frenchie in front of me. He's coming back, and as we pass, he gives me a nod for fellowship and lifts his hat off his head. After a few steps on, I turn around quick to see where he's going and I see he's going up the stairs and afterwards I hear a door close. So he's gone to his room. Then I have a think and I go and drink water, then I come back up and I listen through the door to see if I can hear anything. There's silence, boy. I can't tell if the bloke's asleep, who knows? When I come back to our room, I say to Assen: "Assen," I say, "go downstairs and harness up Granddaddy Yovan so we're ready for a quick getaway."

"Harness up the horse? Why?" Assen wonders.

"Look boy!" I say, "I want action, not a debate. I'll explain later."

"But why?"

So I'm forced to spell it out. He goes downstairs, while I think about the Frenchie. Look where Fate has cast him up. Pushing through the railway. The man's an engineer. That's not simple stuff. I may not have seen a railway, but I know what it is. Railway, my friend, the iron horse of progress. Now that's something impressive, isn't it? Iron horse! And this man – he could very well be riding the iron horse, this kind of man! Riding and lifting his hat to folk.

And I'm just cogitating on this when Assen, who rides our horse, comes back and says, "Ready mate." I step down the corridor and listen in front of the doors – to hear any movement inside, to see if there are people there, but I don't hear anything. I tarry a little longer in front of the Frenchie's door and then I do hear something, some sort of movement, maybe the closing of a cupboard door – or somethin' like that.

Then I come back, pick up my trusty Colt pistol and other stuff and alongside Assen we step into the Frenchie's room. You can imagine, he is pretty surprised. He's standing in the middle of the room and looking amazed. I step up and grab his elbow, friendly-like.

"Hand over that jacket, friend," I say, "and the hat if you got it."

And he pulls back and says something you can't understand. It's Frenchie lingo. Something like "juju muju, jwa, mwa; on bon." But there was one word I got: "terrible, terrible." I don't get what it means, I'll have to look in Bogorov's dictionary later. But what I mean to say is this European bloke can't make himself understood. I pulled out my purse and took out a golden coin while I explained to him, as far as I could, that we couldn't give him anymore because the money was needed for the revolution. And as I said this I gave him the coin and start pulling off his jacket. And he's going: "On bon... something... Jwa mwa." And he's poking at the purse, wanting more gold coins.

"Oh no!" I say. "Sorry, but I can't give you any more. This is for our revolution." And I stand up straight in front of him and bring my face up close to his so he'll understand and I shout "Revolution, Revolution." And he's saying "terrible, terrible," over an' over again.

“Any fool knows revolution is a Frenchie word and you don’t even understand that?” I spread out my arms. “I’m astonished by you, boy!”

And it was then I am struck by what you might call a brilliant idea. And I shout to Assen: “Hand over *Old Times*.” He is quick on the uptake, and immediately guesses that I mean Rakovski’s magazine *Bulgarian Old Times* – I had the one and only issue in my bag. He rummages and gives it me. And I open it at the very beginning, where there is a preface, and I point out the place to the Frenchie where it’s written.

“Here’s what a scholar has written in a book.”

‘La philosophie Indienne est tellement vaste, que tous les systèmes de philosophie s’y rencontrent, qu’elle forme un monde philosophique, et qu’on peut dire à la lettre que l’histoire de la philosophie de l’Inde est un abrégé de l’histoire entière de la philosophie.’

“And, in other words, like it’s translated underneath.”

‘Indian Philosophy is so vast, that all philosophical approaches meet in it; it represents an entire philosophical world and it can be said that the history of Indian philosophy is precisely a summation of the whole history of philosophy.’

E-ey, I’m showing this to the Frenchie, it’s even written in his own lingo, and it isn’t anything terrible, you’ll say, just philosophical stuff, and he’s lookin’ at me like I’m a horse with three legs or I don’t know what. I say to him: “We’ve come with good intentions, boy, don’t you get it? Get it? You nincompoop.”

And he just waves and mumbles something fast – “jwa, mwa” – no idea what. He even makes as if to leave and so I have to grab his lapel. “Ey,” I shout out to Assen. “We landed on the stupidest Frenchie in all France.”

But Assen says, “How you think we’re going to understand each other what with all the differences in the lingo, boy?”

But I have wiped out all thoughts about this from my head. “Here’s what we do,” I say. “We’ll knock him on the head with this here pistol-butt and be finished with all this. The bloke doesn’t understand us anyway.”

And all the time the Frenchie’s prodding my purse and pointing at his jacket and saying something, Oh mon...” this an’ that.

Well, I stretch out and I give him a crack on the forehead with the gun-stock, taking care not to wound him, and he pulls back and screams out something, but he doesn’t fall, because I tapped him too gently. I have to give him another crack, this time harder, and he falls, knocked senseless to the floor like some sack of something. And Assen jumps up over him, looks and cries: “Uncle Gicho! If you haven’t damaged the bloke. I surely hope not.”

“He’s perfectly all right!” I say. “He’s a European bloke. He’ll soon mend. There was no other way to make ourselves understood, don’t you see. He’ll lie down a little and he’ll get better.”

Not that I was really sure, but what can I say?

Afterwards we pull off the Frenchie’s jacket and pin striped trousers, the shirt as well. I see a cravat and hat hanging off a hook and I grab them. Finally, we take off his shoes. The trousers, after you turn them up a little, fit me perfectly, as though some tailor has measured me up exact, but the shoes are a little big for me and that’s it. The bloke’s a bit bigger than us. That’s the way of it because he’s from the German folk. They’re big people, high and mighty.

“We need somethin’ to put here,” I say to Assen, “to stuff the heels.”

He's lookin' about, poor boy, but suddenly his face lights up and he says, "Let's rip the stuff out of these pillows."

We each take a pillow and start guttin' it, but afterwards it hits me, so I say "Boy, why we doin' two when one'll do for us." And we leave one to the side and we take the feathers from the other and push them in here and there, as needed, and so my feet stick to the shoes like they've been poured into them.

Then I ponder a bit, and I leave two gold pieces on the table. Boy, it's 200 pence. If it doesn't cover all the clothes it must be almost there. Otherwise it would mean that you can't haggle, and if you can't haggle where are you goin' in this world? You are pretty much finished, boy, if you can't haggle. Anyway, you have to bear in mind, these are used clothes, they've been worn. Two hundred pennies may be even too much. But never mind! It's from the money we lifted off the Turkish tax-wagon in the Arabakonak pass. A fast buck.

Then I carefully fold up my clothes and leave them, in case he hasn't got anything else to put on, though I doubt a bloke like him wouldn't have a spare set of clothes. But who can tell? We don't want him wanderin' the streets in his underpants. I just keep my heavy boots and stockings, I might be needing them in the mountains.

After that, I look at the Frenchie, as though to bid him farewell, so to speak, but he's just lying, spark out, his mouth open, like he's sleeping the sleep of an innocent baby. But his heart is beating as I check his chest; he'll be right as rain.

"Ey," I say, "If there was anything, forgive us!"

"If there's anything, there's nothing," Assen pipes up.

Then we left the room.

EUROPEAN UNION
PRIZE FOR LITERATURE

2014

Milen Ruskov – Bulgaria

Възвишение

Summit

408 pp, 2011

Translations: The book has not been translated yet.
(Last Update – August 2014)

Publishing House **Janet 45**

9 Al. Stamboliyski Blvd – 4004 Plovdiv – Bulgaria

Tel. +359 32 60 90 90

<http://www.janet45.com>

Contact: Publishing House – manolpeykov@yahoo.com

ISBN: 978-954-491-720-3

EUPL / FEP-FEE – Rue Montoyer, 31 – B-1000 Brussels – T. +32 (0)2 770.11.10
info@euprizeliterature.eu – www.euprizeliterature.eu

Creative
Europe

european
booksellers
federation

FEDERATION OF EUROPEAN PUBLISHERS
FÉDÉRATION DES ÉDITEURS EUROPÉENS